

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksestä laiksi eläintautilain muuttamisesta

Eduskunta on 7 päivänä huhtikuuta 1992 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 36.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina apulaisosastopäällikkö Saara Reinius maa- ja metsätalousministeriöstä, apulaisjohtaja Juhani Tuisku maatilahallituksesta, ylitarkastaja Mikko Koironen valtiontalouden tarkastusvirastosta, jaostopäällikkö Johannes Ijas Maataloustuottajain Keskusliitosta ja ylijohtaja Esko Nurmi Valtion eläinlääketieteellisestä laitoksesta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eläintautilain säännöksiä nykyolojen toimintoja vastaaviksi. Lain muutostarpeet ovat syntyneet lähinnä Euroopan yhdentymiskehityksestä ja Euroopan talousaluetta koskevaan sopimukseen varautumisesta. Esityksessä todetaan, että tähän saakka eläintautilaki on toiminut hyvin.

Ehdotetuilla muutoksilla pyritäisiin varautumaan niin sanottuihin eksoottisiin eläintauteihin. Näillä tarkoitetaan eläintautia, joita ei tällä hetkellä esiinny Suomessa. Lisäksi tarkennettaisiin eläintautien ennalta ehkäisemistä koskevia valtuutussäännöksiä sekä laajennettaisiin valtuutussäännökset koskemaan myös eläintautien leviämisen estämistä ja tautitilanteen selvittämistä.

Edelleen eläintautilakiin ehdotetaan tehtäväksi muutoksia korvausten maksamista koskeviin säännöksiin, muun muassa enakkokorvauksen maksamisen ja korvausten takaisinperimisen osalta. Muutosesitykset perustuvat valtiontalouden tarkastusviraston kertomuksessa 330/51/87 esitettyihin muutoksiin.

Hallituksen esityksestä ilmenee, että eläinlääkintää ja kasvisuojelua koskevat EY-säädökset ovat laajoja ja sisällöltään teknisiä. Säännöksiä muutetaan usein, jopa useita kertoja vuodessa. Tämän takia ei ole tarkoituksenmukaista, että niiden voimaansaattamisesta Suomessa säädet-

täisiin lain tasolla, vaan sääntelytason tulisi olla alempi.

Eläintautilakiin ehdotettavat muutokset poistaisivat ristiriidat Suomen lainsäädännön ja eläinlääkinnän alaan kuuluvien eläintautia koskevien EY-säädösten väliltä. Sen jälkeen ETA-sopimus ei tältä osin enää kuuluisi Suomessa lainsäädännön alaan, mikä nopeuttaisi ETA-sopimuksen hyväksymistä koskevan hallituksen esityksen antamista.

Euroopan yhdentymisen myötä ns. eksoottisten eläintautien leviämisen riski Suomeen tulee kasvamaan. EY:n eläintautia koskevissa säädöksissä suojelutaso on huomattavasti alhaisempi kuin Suomen vastaavissa säännöksissä ja määräyksissä. Esityksen mukaan eläinlääkärit velvoitettaisiin ryhtymään toimenpiteisiin eläintaudin leviämisen estämiseksi myös silloin kun he epäilevät tai toteavat eläimen sairastavan sellaista vakavaa tarttuvaa eläintautia, jota ei esiinny Suomessa ja jota ei ole mainittu maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintöosaston vastustettavista eläintauodeista antamassa päätöksessä.

ETA-sopimukseen sisältyvien EY-säädösten mukaan eläimille käytettäviä rokotteita ja muita vastaavia valmisteita voidaan valmistaa vain asianomaisen viranomaisen luvalla. Eläinrokotteiden valmistajat on rekisteröitävä ja niille tulee antaa hyväksymisnumero sekä niiden toimintaa on valvottava säännöllisin tarkastuksin. Voimassa olevasta eläintautilaista puuttuu vastaava säännös. Puute korjautuisi lakiehdotuksen mukaisilla muutoksilla.

Vaikka voimassa olevassa eläintautilaissa on annettu maa- ja metsätalousministeriön eläinlääkintöosastolle valtuudet eläintautien ennalta ehkäisemiseksi määrätä suoritettavaksi tiettyjä toimenpiteitä, antaa määräyksiä tietyistä toiminnoista sekä kieltää kokonaan nämä toiminnot taikka rajoittaa niitä, on säännöksiä tältä osin kuitenkin pidettävä puutteellisina, kun niitä ver-

rataan EY-säädöksiin. Puutteellisuudet koskevat muun ohella eläntautien leviämisen estämistä ja tautitilanteen selvittämistä.

Esityksen mukaan lakiin tulisi lisättäväksi säännös, jonka perusteella eläinlääkintöosastolla olisi valtuudet määrätä eläimet merkittäviksi tunnistamista varten sen lisäksi, että sillä on oikeus määrätä eläimet tutkittaviksi, rokotettaviksi tai muutoin käsiteltäviksi. Lisäksi eläinlääkintöosasto voisi antaa määräyksiä siitä, mitä eläinten pidossa on noudatettava. Eläntautien ennalta ehkäisemiseksi ja leviämisen estämiseksi sekä tautitilanteen selvittämiseksi eläinten kuljetukseen, kauppaan ja välitykseen osallistuvat henkilöt voitaisiin velvoittaa pitämään luetteloa kuljettamistaan, ostamistaan ja luovuttamistaan eläimistä sekä antamaan viranomaisille niiden pyytämät tiedot. Luettelopito ja tietojenanto-velvollisuus voitaisiin kohdistaa myös eläimen omistajaan ja haltijaan.

Jätteiden välityksellä tapahtuvan eläntautien leviämisen ehkäisemiseksi lakiin ehdotetaan lisättäväksi kohta, jonka mukaan eläinlääkintöosasto voisi kieltää eläinten ja niiden osien sekä niistä peräisin olevien jätteiden käytön, johon liittyy eläntautien leviämisen vaara, taikka antaa määräyksiä niiden käytöstä. Lakiin lisättäisiin myös ruuanjätteiden käyttöä koskeva säännös.

Eläinlääkintöosasto voisi myös määrätä, että eräiden eläintenpitoyksiköiden ja vastaavien laitosten tulee olla eläinlääkintöosaston tai sen määräämän viranomaisen hyväksymiä tahi rekisteröimiä ja säännöllisen valvonnan alaisia. Lakiin sisällytettäisiin myös säännös, jonka mukaan eläimen omistaja ja haltija velvoitettaisiin avustamaan eläinlääkäriä näytteenotossa sekä huolehtimaan siitä, että näytteenottoa varten on asianmukaiset eläinten käsittelytilat, jotta näytteiden ottaminen sujuisi turvallisesti.

Edellä on todettu, että valtiontalouden tarkastusvirasto on esittänyt muutoksia voimassa oleviin korvausten maksamista koskeviin säännöksiin. Muutosehdotukset on otettu esityksessä huomioon. Muutosten tarkoituksena on turvata valtion saatavat siinä tapauksessa, että korvausta on maksettu liikaa tai aiheuttomasti. Lisäksi korvaus voitaisiin uusien säännösten mukaan määrätä takaisin maksettavaksi, jos sen saaja on korvausta hakiessaan antanut vääriä tai harhaanjohtavia tietoja taikka salannut niitä.

Edellä kosketeltujen muutosten lisäksi lakiehdotukseen sisältyy muun muassa uusia eläinten kuljetukseen liittyviä säännöksiä ja eräitä voi-

massa olevan lain teknisluonteisia tarkennuksia sekä korjauksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen hyväksymisen jälkeen.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisenä. Valiokunta korostaa kuitenkin sitä, että eläntautilain toimivuutta seurataan Euroopan yhdentymiskehityksen muodostamassa uudessa tilanteessa. Eläntautien ehkäisemistä koskevien säännösten tulee olla riittävän kattavia, jotta voidaan estää uusien tautien leviäminen Suomeen. Valiokunta kiinnittää myös huomiota siihen, että eläinlääkintöosaston antamilla määräyksillä tulee olemaan suuri merkitys lain soveltamisessa. Viranomaisien mahdollisuuksiin seurata näytteidenotolla ja muilla toimenpiteillä eläinten terveydentilaa vaikuttavat muun muassa eläintenpidosta annettavat määräykset.

Lakiehdotuksen yksittäisten säännösten osalta valiokunta on kiinnittänyt huomiota 21 b §:n 1 ja 2 momenttiin. Lainkohtien korvausta koskevissa säännöksissä ei viranomaisille ole säädetty selkeää velvollisuutta ryhtyä toimenpiteisiin takaisinperinnän suorittamiseksi. Säännökset on kirjoitettu muotoon "voidaan määrätä" ja "voidaan velvoittaa". Esitetyssä muodossa säännökset antavat viranomaiselle määrittelemätöntä harkintavaltaa ja mahdollisuuden olla ryhtymättä toimenpiteisiin. Valiokunta ehdottaakin lainkohtia muutettaviksi niin, että ne selkeästi velvoittavat viranomaista ryhtymään toimenpiteisiin.

Samalla valiokunta tuo tässä yhteydessä esiin yleisenä huomiona sen, että lainsäädäntömme eri aloilla korvausten takaisinperintää koskevien säännösten viranomaisille suoma harkintavalta vaihtelee eikä takaisinperintään ole aina ehdotonta velvoitetta.

Valiokunta edellyttääkin, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla lainsäädäntömme eri aloilla olevat korvausten takaisinperintää koskevat säännökset yhtenäistetään siten, että säännökset velvoittavat yhtenäisillä perusteilla takaisinperintään.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki**eläintautilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 18 päivänä tammikuuta 1980 annetun eläintautilain (55/80) 8 §:n 3 momentti;
muutetaan 8 §:n 1 ja 2 momentti, 9 §:n 1 momentti, 10 §, 11 §:n edellä oleva väliotsikko, 11 §, 12 §:n
 1 momentti, 13 §, 19 §:n 1 momentti ja 21 §:n 1 momentti sekä
lisätään 2 §:ään uusi 2 momentti sekä lakiin uusi 12 a, 21 a ja 21 b § seuraavasti:

2 ja 8—10 §
 (Kuten hallituksen esityksessä)

*Eläintautien ennalta ehkäiseminen ja leviämisen
 estäminen sekä tautitilanteen selvittäminen*

11, 12, 12 a, 13, 19, 21 ja 21 a §
 (Kuten hallituksen esityksessä)

21 b §
 Korvaus *määrätään* kokonaan tai osaksi
 maksettavaksi takaisin, jos sen saaja on korvaus-
 ta hakiessaan antanut väärä tai harhaanjohtavia

tietoja taikka salannut niitä ja menettelyllä on
 ollut vaikutusta korvauksen myöntämiseen.

Joka tahallaan tai tuottamuksellisesti on ai-
 heuttanut tässä laissa tarkoitetun taudin leviä-
 misen toisen henkilön omistamiin eläimiin,
velvoitetaan kokonaan tai osaksi korvaamaan
 valtiolle valtion varoista edellä mainitun taudin
 vuoksi tämän lain perusteella maksetut kustan-
 nukset ja korvaukset.

(3 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Voimaantulosäännös
 (Kuten hallituksen esityksessä)

Helsingissä 12 päivänä toukokuuta 1992

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa
 ovat ottaneet osaa puheenjohtaja S.-L. Anttila,
 varapuheenjohtaja Iivari, jäsenet Järvilahti, Kal-

li, Kohijoki, Koski, Lahikainen, Polvinen, Pulli-
 ainen, Rajamäki, Riihijärvi, Saapunki, Saario ja
 Urpilainen sekä varajäsen Koistinen.

